

Selvitys lastensuojelun vertaistukitoimintaan perustuvasta New Yorkin mallista

Esittelen tässä selvityksessä lastensuojelun New Yorkin mallia, jossa kokemusasiantuntijoista koulutetaan vertaistukihenkilöitä lastensuojelun asiakkaana olevien lasten vanhemmille. Kuvaan New Yorkin lastensuojelun lähtötilannetta, siinä tapahtunutta muutosta sekä saavutettuja tuloksia Davis Tobisin (2013) teokseen perustuen. Lisäksi käyn läpi kolme arviointiraporttia ja -tutkimusta, joissa kuvataan vertaistukitoiminnan vaikutuksia lastensuojelun sijoituksiin sekä eri toimijoiden kokemuksiin.

Lähtötilanne New Yorkin lastensuojelussa

Monet New Yorkin lastensuojelun taustalla olevista ongelmista näyttäisivät kytkeytyvän rakenteellisiin tekijöihin. Davis Tobis kuvaa teoksessaan miten muun muassa köyhyys, rotusyrjintä, heikko pääsy terveydenhuoltoon, huumeongelmat, teiniraskaudet sekä puutteelliset asunto- ja työmarkkinat luovat eriarvoisuutta ja vaikuttavat myös lastensuojelun ongelmien taustalla. Näiden ongelmien lisäksi vikaa on Tobisin mukaan myös lastensuojelun järjestelmässä itsessään, jossa asiakkailla (tässä yhteydessä vanhemmilla) on korostetun alisteinen rooli. Sosiaalinen kontrolli on kuulunut vahvasti lastensuojelujärjestelmän historiaan ja on siirtynyt pahantapaisista lapsista vanhempiin. New Yorkin lastensuojelun uudistamisessa onkin ollut kyse uuden toimintamallin omaksumisen lisäksi myös valtasuhteiden muuttumisesta ja asiakkaan äänen kuulumisesta oman perheensä asiassa.

Lastensuojelua toteuttavat useat järjestö- ja yksityiset toimijat. Etenkin kirkollisilla toimijoilla on paljon valtaa New Yorkin lastensuojelussa, koska merkittävä osa sijaishuollon ostopalveluista on niiden tuottamaa. New Yorkin lastensuojelua leimaava erityispiirre on etenkin yksityisten palveluntuottajien merkittävä rooli, joka on merkittävästi suurempi kuin muissa osavaltioissa. Sijoitusta ennaltaehkäisevät avohuollon toimenpiteet ja palvelutarjonnan määrä ovat olleet lapsenkengissä ja rahoitus on suunnattu lähes yksinomaan sijaishuoltoon. Valtion rooliksi on jäänyt pitkälti erilaisten järjestö- ja yksityisten toimijoiden valvonta ja koordinointi, jossa se ei ole onnistunut kovinkaan hyvin. New Yorkin lastensuojelu on seilannut vuosikymmenien ajan erilaisista kohuista toiseen (mm. julkisuutta saaneet lapsikuolemat ja kaltoinkohtelu sijaishuollossa), joiden aiheuttamaa kaaosta on pyritty hallitsemaan hetkellisillä reformeilla. Uudistukset eivät kuitenkaan ole olleet pitkäkestoisia muun muassa siksi, että niistä on puuttunut vaikutusten arviointi.

The Child Welfare Organizing Project lastensuojelun vertaistukitoiminnan lähtökohtana

Kolme New Yorkissa vaikuttanutta järjestöä – Child Welfare Fund, Children’s Rights Inc. ja Special Child Welfare Advisory – loivat pohjan viranomaistoimijan ohella maaperän lastensuojelun vertaistukitoiminnalle. Näiden toimijoiden yhteistyönä syntyi The Child Welfare Organizing Project, joka yhdisti lastensuojelun piirissä olleet vanhemmat sekä muutosta ajavat ammattilaiset. Tavoitteena oli lastensuojelun kokemusasiantuntijoiden kouluttaminen ammatillisiksi vertaistukihenkilöiksi, jotka voisivat tukea muita vanhempia, joiden lapsi on lastensuojelun asiakkaana.

Toiminta käynnistyi vuonna 1994, kun sosiaalityön professorina toiminut Terry Mizrahi tutki vanhempien asemaa lastensuojelun asiakastapaamisissa ja järjestelmässä yleisemminkin. Hänen Child Welfare Fundilta saamallaan tuella palkattiin lastensuojelun aktivisti Mabel Paulino järjestön toiminnanjohtajaksi. Järjestön alkuvaiheessa toiminta oli pitkälti kansalaisaktivismia. Ensimmäisenä toimenpiteenä järjestettiin kokoontuminen, johon osallistui 200 sijoitetun lapsen vanhempaa, sijaishuollossa olevaa nuorta, sijaisvanhempaa sekä kehittämismyönteistä sosiaalityöntekijää ja muita ammattilaisia. Järjestö vaikutti myös puhumalla lastensuojelun ongelmista ja ennaltaehkäisevien toimenpiteiden puolesta kaupunginvaltuuston kokouksissa sekä sosiaalityön opiskelijoiden luennoilla. Toiminnan kehittyessä järjestön puheenjohtajaksi valittiin sosiaalityöntekijä John Courtney, jolla oli pitkä kokemus lastensuojelun toiminnasta ja sen johtamisesta. Paulinon tehtävänä oli rekrytoida uusia vapaaehtoistyöntekijöitä, joita Courtney koulutti muun muassa heidän lastensa tapaamisoikeuksiin liittyen. Lisääntyneen varainkeruun avulla järjestö sai palkattua lisää vanhempia organisoimaan toimintaa. Järjestön hallitus koostui vanhemmista, joilla oli lastensuojelusta omakohtaista kokemusta sekä lastensuojelun ammattilaisista.

Järjestö kohtasi toimintansa aikana useita ongelmia; jäsenten vaihtuvuutta, erimielisyyttä toiminnan luonteesta sekä ajoittaista vastustusta viranomaistaholta, jotka vaikeuttivat toimintaa. Tiivis yhteistyö New Yorkin lastensuojelusta vastaavaan virastoon herätti kielteisiä tunteita vanhemmissa, joilla oli huonoja kokemuksia lastensuojelusta. Toimintaa suunniteltiin jossain kohtaa jo lopetettavan, kunnes 2000-luvun vaihteessa järjestö kehitti New Yorkin lastensuojelupalveluita ostopalveluina tuottavien toimijoiden kanssa kuuden kuukauden koulutusohjelman kokemusasiantuntijoille. Koulutuksessa käytiin läpi lastensuojelujärjestelmää sekä opetettiin vanhempia vaatimaan oikeuksiaan lapsensa asiassa ja

miten myös muut vanhemmat voisivat toimia samoin. Koulutetut kokemusasiantuntijat tavoittivat muita samassa tilanteessa olevia vanhempia. Koulutuksia vetivät perheoikeuden tunteva asianajaja sekä sosiaalityön historiaa opettava sosiaalityöntekijä sekä aiemmin koulutuksen saaneet vertaistukihenkilöt. Toinen merkittävä käännekohta järjestössä tapahtui vuonna 2007, jolloin kaikkiin Itä-Harlemin alueen ei-kiireellisiin kokouksiin, joissa päätettiin lapsen mahdollisesta sijoittamisesta kodin ulkopuolelle (Child Safety Conference), kutsuttiin mukaan järjestön kouluttama vertaistukihenkilö.

Syy, miksi kokemusasiantuntijoiden kouluttaminen vertaistukihenkilöiksi toimi, liittyi alisteisessa asemassa olevien ihmisten valtaistamiseen. Vanhemmat tunsivat kuuluvansa osaksi isompaa joukkoa ja tekevänsä merkityksellistä työtä. Tobis kuitenkin korostaa teoksessaan, että aidon muutoksen aikaansaamiseksi tarvitaan myös vallitsevan asenneilmaston sekä rakenteiden muutosta; työntekijöillä pitää olla positiivinen asenne vertaistukihenkilöitä kohtaan, perheiden tukemiseen käytettyjen resurssien tulee lisääntyä sekä vastaavasti asiakasmäärien vähentyä.

New Yorkin tilanne nykypäivänä ja siihen vaikuttaneet muutokset

Käännekohta New Yorkin lastensuojelussa tapahtui 1990-luvun puolivälissä. Muutokset voidaan tiivistää kolmeen kohtaan: sijoitusten määrän laskuun, vanhempien pääsyyn kunnollisen julkisen lakisääteisen edustuksen piiriin sekä vanhempien lisääntyneeseen osallisuuteen lastensuojelupalveluissa. Sijoitusten määrän lasku on niistä helpoin kuvata. Koko maassa sijaishuollon piirissä olevien lasten määrä laski 17 prosenttia vuosien 1995 ja 2012 välillä, kun New Yorkissa osuus laski 72 prosenttia samalla aikavälillä. Vielä vuonna 1992 New Yorkissa oli sijoitettuna 49 365 lasta, kunnes vuonna 2012 sijaishuollon piirissä oli enää 13 781 lasta. Lukuja selittävät paitsi vähentyneiden huostaanottojen määrä, myös lisääntyneet perheen jälleenyhdistämiset. Myös avohuollon palveluita saaneiden lasten määrä kasvoi: vuonna 1996 palveluiden piirissä oli 28 872 lasta, kun vuonna 2008 lapsia oli jo 33 022. Hyvästä kehityksestä huolimatta määrä on laskenut vuoden 2009 jälkeen (23 294 lasta vuonna 2011).

Käänteeseen taustalla vaikuttivat muun muassa lakimuutokset (avohuollon palvelutarjonnan laajentuminen), lastensuojelun johdon vaihtuminen sekä julkisuuteen tulneiden lapsikuolemien aiheuttama yhteiskunnallinen paine. Lisäksi koko maata koskeva yleinen trendi sijoitusten

määrän laskussa alkoi näkyä myös New Yorkissa, jolloin kirkollisten järjestötoimijoiden vaikutusvalta New Yorkin lastensuojeluorganisaation toiminnassa väheni. Näin ollen kaupungin lastensuojelu sai enemmän valtaa muun muassa ostopalveluiden laadunarviointiin, joka oli aiemmin lopetettu järjestöjen vaatimuksesta. Myös näyttöön perustuvan tutkimuksen lisääntyminen New Yorkin lastensuojelupalveluissa näyttäytyy yhtenä tärkeänä muutoksen taustalla olevana tekijänä. Esimerkiksi huostaanottoa ennaltaehkäisevät toimenpiteet, kuten vanhemmuus- ja vihanhallintakurssit eivät perustuneet tutkimusnäyttöön. Edellä mainitut tekijät loivat maaperää 1990-luvun New Yorkin lastensuojelun muutokselle, jossa asiakasosallisuus alkoi nousta aiempaa merkityksellisempään rooliin ja vaikutti osaltaan lastensuojelun muutokseen.

New Yorkin lastensuojelussa on kaikesta hyvästä kehityksestä huolimatta edelleen omat ongelmansa: se on edelleen residuaalinen järjestelmä, joka tarjoaa apua perheille vasta, kun lapsen kaltoinkohtelusta tai laiminlyönnistä tehdään lastensuojeluilmoitus. Työskentelyn ote ei myöskään ole muuttunut juuri asiakaskeskeisemmäksi. Myös lastensuojelun rahoitus ja ennaltaehkäisevien palveluiden saatavuus on edelleen heikkoa. Lisäksi sukulaissijoitusten osuutta ei ole onnistuttu kasvattamaan pysyvästi, lapsia sijoitetaan edelleen usein erilleen sisaruksistaan ja lapset raportoivat entistä enemmän kaltoinkohtelua sijaishuollossa, joka voi tosin johtua myös lisääntyneestä valvonnasta. Toistuvaa kaltoinkohtelua kokeneiden lasten osuus on kuitenkin kasvanut vuosien myötä. Lastensuojelun työntekijät vaihtuvat ja perheet jäävät edelleen liian usein ilman palveluita

Vaikuttavuuden arviointi arviointitutkimuksissa ja -raporteissa

Koulutettujen kokemusasiantuntijoiden vertaistukitoimintaa lastensuojelussa on arvioitu useissa arviointitutkimuksissa ja -raporteissa. Kuvaan tässä selvityksessä kolmea tutkimusta ja raporttia, joista ensimmäinen keskittyy vertaistukihenkilötoiminnan vaikutuksiin New Yorkin lastensuojelussa. Toisessa raportissa keskitytään vanhempien vertaistukiryhmiin, jotka kokoontuvat viranomaistoiminnan ulkopuolella. Viimeisessä tutkimuksessa kuvataan miten vertaistukitoiminta lastensuojelussa on yhteydessä sijoituksen jälkeiseen perheen jälleenyhdistämiseen.

Määrällinen vaikuttavuuden arviointi raporteissa ja tutkimuksissa perustuu pitkälti lasten kaltoinkohtelutapausten riskeihin ja suojaaviin tekijöihin. Tiedot oli saatu joko

rekisterilähteistä tai strukturoiduista haastatteluista, jolloin tiedonlähteenä ovat olleet lastensuojelun piirissä olleiden lasten vanhemmat. Toiminnassa mukana olleiden henkilöiden tiedot perustuvat näin ollen vapaaehtoisuuteen (vs. rekisteritiedot), mikä on hyvä huomioida tuloksia tulkittaessa. Raporttien laadullinen osuus koostuu enimmäkseen useiden toimintaan osallistuneiden tahojen haastatteluista, joissa on pyritty syventämään määrällisestä tutkimuksesta saatua yleiskuvaa.

Building Evidence about Parent Advocacy Initiative in Initial Child Safety Conferences. Program Evaluation, Final Report, January 2019

Arviointiraportti keskittyy New Yorkin lastensuojeluvirastossa käytössä olleeseen lastensuojelun vertaistukitoiminnan arviointiin. Raportin tekoaikaan New Yorkin lastensuojelussa toimi vertaistukihenkilöitä kahdesta järjestöstä: The Center for Human Development and Family Services (CHDFS) sekä Jewish Child Care Association (JCCA). Ensin mainitun aluetta oli Bronx, Manhattan sekä Staten Island ja jälkimmäisen Brooklyn ja Queens. Raportissa arvioitiin koulutettujen vertaistukihenkilöiden omia kokemuksia työskentelystä, lastensuojelun piirissä olevien vanhempien näkemyksiä tukihenkilöiden roolista sekä ammattilaisten palautetta toiminnasta. Arvioinnissa pyrittiin selvittämään millaista apua ja tukea tukihenkilöt tarjosivat ja millaisena heidän roolinsa asiakastapaamisissa nähtiin olevan.

Arviointitutkimuksen määrällinen osuus kuvaa vertaistukitoiminnan kontekstia New Yorkin lastensuojelussa. Siinä käytettiin kaupungin hallinnollista dataa lastensuojelun case-tapauksista ennen vertaistukitoiminnan alkua vuodelta 2013 (n=5598) sekä sen aloittamisen jälkeen vuonna 2016 (n=3224). Lisäksi vuoden 2016 koeryhmän (n=3224) lisäksi muodostettiin kontrolliryhmä (n=3450), jonka toiminnassa ei ollut ollut vertaistukihenkilöitä mukana. Raportin keskiössä oli vertaistukitoiminnan vaikutukset sijoittamispäätösten määriin ja sijaispaikkojen ominaisuuksiin että alkuarvioinnin jälkeen toistuviin kaltoinkohtelutapauksiin (alkuarviointi tyypillisesti käynnistyy kaltoinkohtelusta tai laiminlyönnistä). Lastensuojelun sijoitusten osuus väheni mittausvuosien välillä: 35,9 prosentista (2013) 25,4 prosenttiin (2016). Samaan aikaan lastensuojelun piirissä olevista lapsista yhä suurempi osa jäi kotiin sijoituksen sijasta: 17,6 prosenttia vuonna 2013 ja vuonna 2016 osuus oli 19 prosenttia.

Myös toteutuneissa sijoituksissa tapahtui muutoksia seuranta-ajalla: muiden kuin sukulaissijoitusten osuus laski 60,9 prosentista (vuonna 2013) 57,6 prosenttiin (vuonna 2016). Lisäksi ryhmäkoteihin sijoitettujen lasten osuus laski vuoden 2,4 prosentista (2013) 1,7 prosenttiin (2016). Sukulaissijoitusten osuus sen sijaan kasvoi 32,7 prosentista (2013) 35,9 prosenttiin (2016). Kaiken kaikkiaan vertaistukihenkilön mukanaolo lastensuojelutapaamisissa vähensi laitossijoituksen todennäköisyyttä noin 1,5 kertaisesti siihen verrattuna, ettei lasta sijoitettaisi kodin ulkopuolelle (Odds ratio eli riskivetosuhde 1,53).

Arviointitukimuksen laadullinen osa perustui pääosin vertaistukihenkilöiden sekä perheiden haastatteluihin. Myös ammattilaisten jatkosuosituksia selvitettiin. Haastatteluissa selvitettiin tukihenkilöiden motiiveja toiminnalleen sekä vanhempien näkemyksiä tukihenkilöistä. Useimmilla The Center for Human Development and Family Services (CHDFS) (n=16) ja Jewish Child Care Association (JCCA) (n=18)- järjestöjen kautta työskentelevillä vertaistukihenkilöillä oli aiempaa henkilökohtaista ja/tai ammatillista (esim. yhteisöprojekteja yms.) osaamista tehtävään. He nimesivät perheissä tapahtuneen positiivisen muutoksen ja heidän kiitollisuutensa työnsä motiiveiksi. Lisäksi he kokivat olevansa hyödyllisiä omassa yhteisöissään. Tukihenkilöt määrittivät tehtävänsä seuraaviksi: vanhempien tukeminen, perheen jälleenyhdistämisen edistäminen ja sijoitusten estäminen, vanhempien oikeuksien korostaminen, vanhempien kannustaminen omien oikeuksiensa puolustamisessa, mahdollisten tulevien kaltoinkohtelutapausten estäminen, välittäjänä toimiminen mikäli vanhemman ja ammattilaisen välit eskaloituvat.

Vanhemmat (n=16) kokivat vertaistukihenkilöiden tarjoavan avun lisäävän tietoa palvelujärjestelmästä ja tapaamisen syistä. Vertaistukihenkilöiden koettiin antavan myös konkreettisia ehdotuksia ja ohjausta tapaamisissa. Lisäksi vanhemmat kokivat vertaistukihenkilöiden ajavan heidän asiaansa sekä saavansa emotionaalista tukea. Vanhempien saaman tuen eri muodot olivat tärkeitä, sillä vain harvalla oli läheistensä ja ystäviensä muodostamaa aiempaa tukiverkostoa. Vanhemmat kokivat vertaistukihenkilöt muun muassa tärkeiksi, luotettaviksi, asiansa tunteviksi sekä samaistuttaviksi. Myös haastatellut ammattilaiset (n=38) kokivat tukihenkilöt tärkeiksi, mutta vähemmän hyödyllisiksi kuin vanhempien arvioissa. Koettu vähäinen hyöty liittyi usein tukihenkilön aktiivisuuteen; mitä passiivisempi tukihenkilö oli kokouksissa (Child Safety Conference), sitä vähemmän hyötyä hänen läsnäolostaan koettiin olevan.

Jatkosuosituksissa tukihenkilöille toivottiin mahdollisuuksia tiedonsaantioikeuksien laajentamiseen. Tukihenkilöt tulivat paikalle lastensuojelun alkuarvioinnin kokoukseen (Initial Child Safety Conference), mutta eivät saa tietoa perheen tilanteesta ennen kokousta, eivätkä välttämättä olleet mukana perheen muissa interventioissa ja tapaamisissa. Vanhemmat toivoivat enemmän aikaa tukihenkilön kanssa keskustellakseen perheen yksilöllisestä tilanteesta. Ammatillaiset puolestaan toivoivat, että tukihenkilöiden taustat olisivat monipuolisemmat ja että osaamista etenkin väkivaltatilanteista löytyisi useammin. Yleisesti ottaen toivottiin enemmän vuoropuhelua tukihenkilöiden ja ammattilaisten välille sekä roolien selkeyttämistä.

Raportissa huomautetaan, ettei arvioinnissa pystytä huomioimaan mahdollisia muita sijoitusten osuuksiin vaikuttaneita tekijöitä. New Yorkin osavaltiossa on samanaikaisesti otettu käyttöön laaja sijoituksia ennaltaehkäisevä ohjelma sekä muutettu lastensuojelun arviointitapaa palveluhenkisempään toimintamalliin entisen ”tutkinnallisemman” lähestymistavan sijasta. Raportin tuloksia rajoittavat laadullisten tulosten yleistettävyyden sekä otantamenetelmä (perustui tutkittavien saatavuuteen, ei satunnaisotantaan). Tuloksista ei voida päätellä kausaalisuhteita. Tuloksia tulkittaessa on lisäksi hyvä ottaa huomioon tutkimusympäristön kaupunkimaisuus; tulokset eivät välttämättä ole suoraan yleistettävissä maaseutumaiseen ympäristöön.

Parents Anonymous Outcome Evaluation: Promising Findings for Child Maltreatment Reduction

”Parents Anonymous” -malli perustuu vanhempien vertaistukitapaamisiin, joiden tavoitteena on vanhemmuuden tukeminen. Mallin tarkoitus on vahvistaa vanhempien itsetuntoa ja vanhemmuutta, sosiaalista tukea sekä toisaalta vähentää vanhempien lapsiinsa kohdistuvia epärealistisia odotuksia ja negatiivisia tunteita. Pidemmällä tähtäimellä toiminnalla pyritään vahvistamaan perheitä edistämällä positiivista lapsi-vanhempi suhdetta, vähentämällä rankaisevuutta, kannustamalla vanhempia avun hakemiseen sekä lastensa asioiden ajamiseen. Mallin mukaisissa vertaistukitapaamisissa toimintaa vetää koulutettu fasilitaattori sekä muiden vanhempien joukostaan valitsema vanhempi, joka saa koulutuksen toimintaan. Tapaamiset ovat viikottaisia ja osallistujilleen ilmaisia. Tapaamisissa tavoitellaan luottamuksellista ja avointa ilmapiiriä.

Raportin tutkimusjoukko koostui 206 vanhemmasta, jotka osallistuivat toimintaan yhteensä 19 osavaltion alueella, 54 eri vertaistukiryhmässä. Vanhemmat osallistuivat keskimäärin kahdeksaan vertaistukitapaamiseen. Vanhemmista 85 prosenttia osallistui tapaamisiin omaehtoisesti, kun taas loput 15 prosenttia ohjautui toimintaan lastensuojelun edellyttämänä. Vanhemmilla oli toiminnan alkaessa erilaisia vanhemmuuden resurssihin liittyviä puutteita: joka toinen vanhempi oli ainoa huoltovastuussa oleva vanhempi, heillä oli erityislapsi tai fyysisiä tai mielenterveyden ongelmia. Viidenneksellä osallistujista oli päihdeongelma ja joka neljännen vanhemman lapsi oli lastensuojelun piirissä.

Arviointiraportissa pyrittiin selvittämään, vähentääkö ”Parents Anonymous” -malli kaltoinkohtelun riskiä sekä millaisille vanhemmille toimintamalli sopii parhaiten. Vanhempia (n=206) haastateltiin kolme kertaa: ensimmäisen kerran ensitapaamisen jälkeen, toisen kerran kuukausi ja kolmannen kerran kuusi kuukautta ensimmäisen haastattelun jälkeen. Kaikkiin kolmeen, tunnin kestäviin strukturoituihin haastatteluihin osallistui lopulta 188 vanhempaa. Strukturoidut haastattelut sisälsivät enimmäkseen määrällisen tutkimuksen aineksia, esimerkiksi 16 aiemmissa lasten kaltoinkohtelututkimuksissa validiteetiltaan ja reliabiliteetiltaan hyväksi todettua mittaria. Mittarit koskivat kaltoinkohtelun riskiä ja siltä suojaavia tekijöitä sekä kaltoinkohtelukäyttämisen tapahtunutta muutosta. Muutosta kaltoinkohtelun riskikäytöksessä arvioitiin lyhyellä (kuukausi ensitapaamisen jälkeen) ja pitkällä (kuusi kuukautta ensitapaamisen jälkeen) aikavälillä. Muutosta eri aikapisteissä vertailtiin t-testillä (keskiarvovertailuilla).

Seuraavilla mittareilla mitattuna tapahtui positiivinen, tilastollisesti merkitsevä muutos ensitapaamiseen verrattuna sekä yhden ja kuuden kuukauden aikaväleillä (vanhempien kaltoinkohtelukäyttäminen): vanhemman osoittama ahdinko, kaavamainen (jäykkä) käytös sekä psykologinen aggressio kurinpidollisissa tilanteissa. Muutos fyysisessä aggressiossa oli positiivinen, mutta ei tilastollisesti merkitsevä. Tilastollisesti merkitsevää vähentymistä tapahtui (kaltoinkohtelulle altistavista tekijöistä): elämään laajemmin liittyvässä stressissä, alkoholiongelmissa sekä huumeongelmissa ja henkisessä lähisuhdeväkivallassa (kahdessa viimeisessä muutos vain kuuden kuukauden mittausjaksolla). Stressi vanhemmuudesta sekä fyysinen lähisuhdeväkivalta vähentyi, mutta ei tilastollisesti merkitsevällä tasolla. Kaltoinkohtelulta suojaavista tekijöistä elämänlaatu kasvoi ensimmäisellä mittausjaksolla (kuukausi ensitapaamisen jälkeen) tilastollisesti merkitsevällä tasolla. Vanhemmat myös kokivat saaneensa lisää sosiaalista ja emotionaalista tukea kuin aiemmin, mutta eivät tilastollisesti merkitsevällä tasolla. Seuraavilla ulottuvuuksilla tapahtui kuitenkin

heikentymistä: tunne vanhemmuuden kompetenssista, ei-väkivaltaiset kurinpidolliset toimet sekä perheen toimintakyky. Heikentyminen ei ollut pääosin kuitenkaan tilastollisesti merkitsevällä tasolla. Edellisten analyysien lisäksi tehtiin erilliset analyysit pienemmälle joukolle vanhempia, joiden riski kaltoinkohtelukäyttäytymiselle oli suurin (alin kvartaali eli 25 prosenttia otoksesta). Näiden vanhempien kohdalla tulokset olivat positiivisia käytännössä katsoen jokaisella osa-alueella. ”Parents Anonymus” -malli vähensi kaltoinkohtelun riskiä ja lisäsi siltä suojaavia tekijöitä etenkin korkeinta riskikäyttäytymistä osoittaneilla vanhemmilla. Taustatekijöittäin tarkasteltuna eniten hyötyä mallista (em. ryhmän lisäksi) saivat naiset, korkeammin koulutetut, huoltovastuun toisen vanhemman kanssa jakavat, paremmin toimeentulevat sekä vanhemmat, joilla oli kokemusta lastensuojelusta. Sen sijaan miehet, matalasti koulutetut, päihdeongelmista kärsineet sekä vanhemmat, jotka kävivät tapaamisissa lastensuojelun edellyttäminä, hyötyivät mallista vähiten.

Määrälliset tulokset saatiin vanhemmilla, jotka jatkoivat vertaistukitapaamisissa käymistä kuuden kuukauden mittausjakson loppuun saakka. Tulokset kontrolloitiin alkumittauksissa saaduilla testituloksilla (eli saatu alkuarvo ensimmäisessä tapaamisessa kullakin mittarilla) sekä erilaisilla demografisilla taustatekijöillä, joten havaittu muutos ei selity edellä mainituilla tekijöillä. Arviointia rajoittivat kuitenkin seurantajakson kesto (kuusi kuukautta).

Vanhempien haastattelut sisälsivät myös avovastauksia, joista saatiin laadullista tietoa. Vanhemmat kokivat tapaamisten lisänneen vanhemmuuden taitoja ja itsevarmuutta, sosiaalista tukea ja itsetuntoa. Vastaajat kokivat vanhemmuuteen liittyvien ongelmanratkaisutaitojen lisääntyneen, viestintätaitojen ja kärsivällisyyden parantuneen. Kolme vanhempaa neljästä raportoi vanhemmuuden olevan helpompaa kuin aiemmin. Suurin osa vanhemmista oli saanut muista vanhemmista sosiaalista tukea ja ystäväystyneet vapaa-ajalla. Kaikista vastaajista 96 prosenttia aikoi jatkaa tapaamisissa käymistä.

Partnering with Parents: Promising Approaches to Improve Reunification Outcomes for Children in Foster Care

Tutkimuksessa pyrittiin selvittämään, oliko vertaistukivanhemman läsnäolo lastensuojelutapaamisessa yhteydessä sijoituksen jälkeisen perheen jälleenyhdistämiseen ja siihen, kuinka paljon aikaa perheen yhdistämiseen kului. Tutkimuksessa käytettiin hallinnollista rekisteridataa koe- ja kontrolliryhmien muodostamiseksi. Koeryhmä (n=221)

koostui kodin ulkopuolelle sijoitetuista lapsista, joiden vanhempi oli mukana vertaistukiohjelmassa ja kontrolliryhmä (n=54) niistä lapsista, jotka oli sijoitettu, mutta joiden vanhempi ei ollut mukana vertaistukiohjelmassa. Vertaistukiohjelmaan osallistuneissa perheissä perheen jälleenyhdistäminen tapahtui tilastollisesti erittäin merkitsevällä ($p < 0,001$) tasolla todennäköisemmin 12 kuukauden kuluttua (58,9 prosentilla) kuin perheissä, jotka eivät olleet mukana ohjelmassa (25,5 prosentilla). Ohjelmaan osallistuneissa perheissä todennäköisyys perheen jälleenyhdistämiseen oli nelikertainen kontrolliryhmään verrattuna (Odds ratio eli riskivetosuhde 4,25). Tulosten tulkintaa rajoittaa se, ettei satunnaistettua vertailuasetelmaa pystytty muodostamaan. Näin ollen mittausvirheen riski kasvaa. Ryhmät olivat kuitenkin samankaltaistettu erilaisten demografisten ominaisuuksien, sijoituksen syiden, vanhempien päihdeongelmien sekä lapsen iän ja sukupuolen mukaan.

Lähteet:

Berrick, J D., Cohen, E., & Anthony, E. (2011) Partnering with Parents: Promising Approaches to Improve Reunification Outcomes for Children in Foster Care. *Journal of Family Strengths* 11(1), 1–13.

Laylants, Marina (2019) Building Evidence about Parent Advocacy Initiative in Initial Child Safety Conferences. Program Evaluation, Final Report, January 2019.

National Council on Crime and Delinquency (2008) Parents Anonymous Outcome Evaluation: Promising Findings for Child Maltreatment Reduction.

Tobis, David (2013) From Pariahs to Partners: How parents and their allies changed New York City's child welfare system. New York: Oxford University Press.